

Nærings- og fiskeridepartementet

25. juni 2021

Teknas innspill til høringen på rapporten fra partssammensatt maritimt utvalg

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening, er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 88 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna viser til Nærings- og fiskeridepartementet høring på rapporten fra det partssammensatte maritime utvalget av 19. mars 2021. Utvalgets mandat har vært å vurdere tiltak som kan styrke norsk maritim kompetanse, sikre norske sjøfolk på norske skip og sikre norske rederiers konkurransekraft. Tekna ønsker i sitt høringsinnspill å fokusere på hvordan Stortinget kan bidra til å styrke norsk maritim kompetanse. Maritim sektor er et område som favner vidt. Teknas medlemmer arbeider i verftsindustrien, med skipsdesign og på leverandørsiden med utvikling og produksjon av innhold til maritime fartøyer av alle slag. Vi har også medlemmer som jobber innen havbruk, havvind og andre nye energiformer, CCS, hydrogenteknologier, maritim infrastruktur som kaianlegg osv.

Næringstetthet i utdanningsinstitusjoner

Tekna mener at utdanningsinstitusjonene spiller en avgjørende rolle i hvorvidt vi lykkes i møtet med den omfattende digitaliseringen av den maritime klyngen. Digitaliseringen fører med seg endrede kompetansebehov og vi må påse at utdanningsinstitusjonene er i forkant av denne raske utviklingen. Gode utdannings- og forskningsinstitusjoner er viktig for å opprettholde og skape den rette kompetansen. En tettere kobling mellom den maritime næringen og utdanningsinstitusjonene anses gjerne som svært viktig dersom utdanningsinstitusjonene skal lykkes i å levere maritim utdanning av høyeste kvalitet. I en undersøkelse utført av FAFO trekkes dette frem som særlig avgjørende¹.

I samme undersøkelse peker rederiene og leverandørindustrien på at det er en utfordring at utdanningsinstitusjonene i en rekke tilfeller ikke er oppdatert på den nyeste teknologien som benyttes ute i bedriftene. Mye av utstyret som er ute i bedriftene, er på et svært høyt teknologisk nivå, og utviklingen går så fort at det vil være vanskelig for skolene å ligge helt i front utstyrmessig på alle områder. Tekna mener at også denne utfordringen kan løses gjennom tettere samhandling mellom utdanningsinstitusjonene og bedriftene.

¹ <https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/faf-rapporter/item/maritim-kompetanse-i-en-digital-framtid>

Tekna er opptatt av at dagens sjøfolk ikke skal bli erstattet, men at de skal tilføres ny, digital kompetanse. Dette fordrer at rederiene, teknologibedriftene og de akademiske institusjonene må samarbeide tettere i omstillingen og om forskning og teknologiutvikling.

Tekna er opptatt av å understreke at behovet for digital og IT-basert kompetanse vil bli etterspurt i stadig større grad, både om bord i skipene og på land. I PwC-rapporten *The Digital Transformation in Shipping. Opportunities and Challenges for Norwegian and Greek Companies (2017)* settes det særlig søkelys på utviklingen mot ubemannede skip samt på næringens antakelser om framtidig behov for ansatte med IT-kompetanse. Rapporten uttrykker at behovet for IT-eksperter på land vil bli langt større fremover, og at dette må næringen og utdanningsinstitusjonene ta innover seg.

Næringstetthet i utdanningsinstitusjoner vil også være avgjørende dersom vi skal lykkes i å møte kompetansebehovet om bord på båtene fremover. Tekna er opptatt av å formidle at det vil være til stor fordel for leverandørindustrien dersom sjøfolk kan ta i bruk deres operasjonelle kunnskap når de går i land. Det er viktig å ta med seg alle fordeler og at praktisk og operasjonell erfaring må kombineres med utviklingsressurser for innovasjon og nytenking. Dette bør ikke begrenses til det digitale området. Det gjelder spesielt innen produktutvikling mot deres områder. Eksempler på dette vil være maskinister som arbeider med energisystemer om bord, og styrmenn / kapteiner som brukes som «product advisors» ved utvikling av autopiloter og simulatorer, kartsystemer og annet.

På samme måte kan morgendagens kapteiner og navigatører gå på land og holde «sjøkarrieren» ved like. Universitet i Sørøst-Norge (USN), Sjøfartdirektoratet og DNV har allerede i startet et samarbeid for navigatører som skal sitte på landsenter. Aktørene har skreddersydd et undervisnings- og utdanningsopplegg for landoperatører, og er først ut i verden med et undervisningsopplegg for kapteiner og navigatører til SCC, eller fjernkontrollsentre, som noen steder omtales som Remote Operation Center (ROC). Tekna mener dette illustrerer viktigheten av samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og næringen for å sikre et relevant utdanningsløp / for å sikre Norges fremtid som sjøfartsnasjon.

Videre mener Tekna at det er viktig at det snarest gjennomføres en studie som kartlegger hvordan det kan legges til rette for økt digitalisering i maritim næring blant annet når det gjelder infrastruktur, datadeling, tilgang på kompetanse, begrensninger i gjeldende regelverk og potensial for standardisering.

Bransjeprogram

Det ble i 2020 etablert bransjeprogram for maritim næring, og det er viktig at disse videreføres mot 2025. Bransjeprogrammene har hatt stor suksess i å utvikle relevant og etterspurt etter- og videreutdanning gjennom trepartssamarbeidet, og vil bli en viktig brikke i omstillingen av næringen. Partssamarbeid om kompetanseheving er av stor verdi. Det er viktig at ansatte blir involvert om vi skal få på plass tilbud som både bidrar til kompetanseheving og omstilling.

Våre fremste kompetansemiljøer ved universiteter og høyskoler må mobiliseres til å gi korte og treffsikre fleksible tilbud til høyutdanningsgruppene innen maritim næring i bredt. Det tar tid å utvikle tilbud som treffer næringens behov. Det vil også ta tid å få opp tilstrekkelig antall gode faglige studier og en god struktur for videreutdanning i denne bransjen.

Oppsummert mener Tekna at fokus fremover må være å styrke utviklingen av norsk maritim kompetanse i bredt gjennom et tettere samarbeid mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene, at bransjeprogrammet for maritim næring videreføres med formål om å sikre bredden i det som maritim sektor representerer og at det må kartlegges hvordan det kan legges til rette for en vellykket digitalisering i næringen.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær